WEYSE - WINDING - BERGGREEN

Et genfundet aktstykke.

AF

EJNAR BOESEN

I det forholdsvis korte spand af år, J. A. P. Schulz opholdt sig her i landet, lykkedes det ham at skabe et idé-grundlag for folkelig dansk musikopdragelse, som i flere henseender har bevist sin livskraft helt op til vore dage.

Naturligvis kunne han ikke påtage sig personligt at løse en række af de aktuelle praktiske opgaver, som han havde peget på. Det blev derfor H. O. C. Zinck, der som musiklærer knyttedes til den første danske statsinstitution, der skulle uddanne lærere til folkeskolen: Det kgl. danske Skolelærerseminarium, oprettet 1791 på det gamle Blågård uden for Københavns volde. Efter seminariets ødelæggelse 1807 og ny forstyrrelser ved franske og spanske tropper 1808 flyttedes seminariet 1809 til Jonstrup, hvor det installeredes i nogle gamle fabriksbygninger, som »på den hurtigste og mindst bekostelige måde« indrettedes til det ny formål. Her i de landlige omgivelser med skov og med sø formede sig nu i over 100 år, som det synes, et roligt og i mange henseender frugtbart skoleliv.

I 1930'erne underkastedes de gamle bygninger en gennemgribende modernisering, der bl. a. foranledigede en oprydning af nodearkiv og samlinger, hvoraf store dele tilsyneladende havde ligget urørte siden Zincks dage. Ved denne lejlighed afleveredes en del noder til Det kgl. Bibliotek, således to bind med håndskrevne orgelstykker (1758 og 1786) og en håndskreven koralbog (1755), der har tilhørt Zincks fader, domorganist i Slesvig B. F. Zinck. Ligeledes deponeredes Lovsang af Th. Thaarup med musik af H. O. C. Zinck, komponeret i anledning af seminariets 25 års fest 1816.

En pludselig besættelse af tyske tropper med påfølgende belægning af polske flygtninge 1944–46 foranledigede en meget forhastet evakuering og nødvendiggjorde, at en del af biblioteket blev efterladt i aflåsede rum, der imidlertid ved frigivelsen af bygningerne i foråret 1946 befandtes i den syndigste uorden, og en del noder og bøger var utvivl-

Danske Studier 1956 (oktober)

somt gået tabt. Resterne vil – efter seminariets flytning til Lyngby 1955 – være at finde i Lundtofte gamle skole, indtil et nyt seminarium er opført, og en ny flytning må finde sted.

Zinck virkede i alt tyve år som seminarielærer, deraf de tre sidste ved det Blågård-Jonstrupske sem., samtidig med at han passede sin virksomhed som syngemester ved Det kgl. Teater. Et og andet kunne tyde på, at han har ladet seminariet nyde visse fordele af denne konstellation. Således fandtes på seminariet en mesterbratsch (Joh. Samuel Fritsche 1786), hvis »nakke« bærer mærket C 7, hvilket som bekendt betyder, at instrumentet egentlig tilhører Det kgl. Kapel (Ejnar Boesen: Den gamle bratsch, Jonstrupbogen 1949). Og to gamle valdhorn er endnu tilbage af en større samling blæseinstrumenter, om hvilke det dog vides, at de på fuldt lovlig vis er overgået fra kapellet til seminariet. Endvidere havde Zinck medbragt en mængde noder, dels private og dels ting, som formentlig har tilhørt kapellet (f. eks. stemmer til Naumanns »Cora«). Det er tydeligt, at Zinck har haft store musikalske planer med sit seminariearbejde.

Imidlertid må det formodes, at han har skudt noget over målet – han var vel mere teoretisk end praktisk pædagog, de besværlige ugentlige rejser har sikkert også gjort deres – og i 1811 måtte han opgive.

Seminariets musikliv kom nu ind i en lang, særdeles rolig periode. I de følgende 124 år virkede kun tre musiklærere ved seminariet: Zincks elev R. Andersen, kendt som medarbejder ved Lütkens sangbog og som udgiver af den harmoniserede udgave af Zincks koralbog, Andersens elev komponisten Carl Mortensen og fra 1894–1935 komponisten K. Steensen. Om de tre mænd gælder det vistnok, at de alle fortrinsvis havde deres interesser på aktuelle praktiske områder: den daglige undervisning og udgivelse af pædagogiske arbejder, korlitteratur og lignende. Dog havde den fint dannede musiker Carl Mortensen, der vil være kendt som komponisten til adskillige velformede sange, foruden en dybtgående interesse for dansk folkesang i almindelighed (kartotek over danske sange ordnet efter melodiernes begyndelse, Det kgl. Bibliotek, Ny kgl. S. 2159, 2°) en særlig interesse for den danske folkevise. Herom vidner flittige randbemærkninger i hans efterladte eksemplar af A. P. Berggreens Folke-Sange og Melodier, som fandtes i det privat-bibliotek, der for få år siden overgik til den, der skriver disse linier. Det var interessant at stifte bekendtskab med Carl Mortensens arbejdsmateriale i form af ualmindelig smukke håndskrevne

hæfter eller originale tryk i sirlige bind, og en del kunne nu og da indrages i den daglige undervisning.

I denne henseende bar dog et af Carl Mortensens efterladte bind så afgjort prisen: C. E. F. Weyses hundrede harmoniserede Kæmpevise-Melodier med Forerindring af A. F. Winding i form af et løst bilag, begge dele forsynede med en række, til dels meget kritiske, randbemærkninger af en ukendt hånd. – Det var let at overbevise eleverne om Weyses geni som skaberen af den danske romance, specielt som komponist til morgen- og aftensange. At Weyse derimod kunne være på en gang typisk for sin tid og samtidig et stridens tegn, både med hensyn til koralbogen og bearbejdelsen af folkeviserne, var jo ikke så ligetil. Her gav Windings forord som udtryk for overstrømmende, kritikløs beundring på den ene side og de særdeles kritiske randbemærkninger fra den ukendte hånd lejlighed til frugtbare diskussioner. Det er muligt, at en og anden fandt, at konklusionen var vel stærk, som den fandtes med blyant nederst på Windings Forerindring: »Nei, Nei! Weyses Herlighed straaler os imøde fra andre Værker! ikke fra dette og ikke fra Choralbogen! Disse Arbejder, jeg har Grund til at troe det, affærdigede han ligesom i en Hvile, og hvad Folkemelodierne angaar, da ved jeg ikke, om det ikke havde været ønskeligere for Weyse, om de aldrig vare komne for Lyset.« – Foreløbig vidste vi ikke, hvem der følte sig i besiddelse af autoritet nok til at give sin opfattelse så stærke udtryk, og det var mig på dette tidspunkt endnu ikke bekendt, at Windings Forerindring mentes at være forsvundet.

Først da jeg blev opmærksom på Arthur Arnholtz's bemærkning i Edition Astrea I. Serie nr. 1, side 3 øverst, stod det mig klart, at mit eksemplar måske kunne være et unicum. Den deraf følgende forøgede interesse foranledigede en nøjere undersøgelse af de omtalte randbemærkninger, og det lykkedes hurtigt at identificere dem som stammende fra A. P. Berggreens hånd. Imidlertid indeholder også melodisamlingen notater, der vidner om, at Berggreen – som man for øvrigt kunne vente det – har gennemgået samlingen meget nøje.

Da det muligvis kan have interesse at se, hvad Berggreen har haft at notere i sit personlige eksemplar af Weyses to hæfter med hver Halvtredsindstyve gamle Kæmpevise-Melodier, harmonisk bearbeidede . . . af C. E. F. Weyse, Kbh. [1840–42], bringes her samtlige kommentarer i sammentrængt form og derefter en gengivelse i faksimile af Windings

Forerindring med randbemærkninger, formindsket fra en original papirbredde af 200 mm (rammens bredde 160 mm).

Hefte I nr. 4 Olger Danske og Burmand, Hefte II nr. 19 Grimmer og Kamper, nr. 24 Maribos Kilde, nr. 27 Ragnhilds første Vise, nr. 33 De tre Grever, nr. 36 Ridder Brynning, nr. 45 Slottet i Østerrig samt nr. 47 Skjøn Anna har alle bemærkningen: En anden Melodi hos mig. Hefte I nr. 32 Kong Oluf den Hellige: Hos mig en anden Melodi, men lignende. Hefte II nr. 2: Slottet i Østerrig: Variant af en hos mig staaende Melodi, nr. 3 De Engellandske Frökener: Hos mig en anden Mel. + denne. Nr. 32 Høgen og Duerne: if. »Den tappre Landsoldat«, nr. 42 Den snilde Jomfru: if. mine Norske Folkes., nr. 4 Ridderen i Lunden og nr. 9 Roselille har begge bemærkningen: At optage, hvis den ikke er forbedret af W., nr. 7 Herr Truels' Døttre: = nr. 107 hos mig. Hos mig en anden Mel., men denne burde have været medtaget; nr. 27 Erik Emun og Sorte Plog: NB. Mel. uden Sammenhæng, hvilket ogsaa Weyse har ment, hvad Acc. aabenbarer. Hos mig en anden Mel.; nr. 31 Sigurds Quad: Denne Mel. uden al Sammenhæng, hvilket er noget ganske andet end – »antique«. Efter en anden Kilde hos mig.

Mange steder har Berggreen sat et NB., f. eks. hvor han har fundet skjulte (eller åbenbare) kvinter eller oktaver, således: Hefte I nr. 50 NB. (5) 12. takt; Hefte II nr. 5 NB. Tværstand 6. takt; nr. 6 NB. (5) 5.–6. takt; nr. 15 (8) 6. takt; nr. 20 (8) 5.–6. takt. – Hefte I nr. 14 Ravnen 9. takt »har fis, skal være f«. Nr. 34 if. Efterspillet til nr. 40; nr. 40 if. Efterspillet til nr. 34. Om nr. 44 Ebbe Skammelsøn siges der »For tidlig G-dur, for meget G-dur«.

[*Se facsimile og afslutning på de følgende sider.*]

Forerindring

til

Hr. Prof. C. E. F. Weyse's

100 harmoniserede Kjæmpevisemelodier,

1ste og 2det Hefte.

Med al den Erkjendtlighed, som Kjendere og Yndere af den gamle Sangmuse skylde Udgiverne af udvalgte Danske Viser fra Middelalderen, for at have beriget saavel dette deres fortjenstlige Arbeide, som det senere i Aaret 1821 udgivne Udvalg af Danske Viser fra 1550—1750 med Melodier til en stor Deel af de gamle, herlige Qvad, paa hvilke vor Tid har henvendt sin fortjente, som skyldige Opmærksomhed, vilde dog hine, saa skjønne og lystige, som ægte nationale og gamle, de fleste af dem ere og maae være, dog neppe være blevne saa udbredte, eller saa fortjent paaskjønnede, som vi formene, at en stor Deel af dem allerede er, hvis ikke disse endnuere havde fundet Veien til vore Huse ved at udsættes for Klaveret, og til vore Hjerter ved at baseres paa en Harmonie, som ikke blot ikke betager, men tvertimod mægtigen understøtter og fremhæver det Eiendommelige i disses Charakteer, Rhytmus og Declamation, under hvilket de ere blevne til, og nu ikke mere saaledes kunne blive det. Men til det Sidste hørte en Mand, som ikke blot var fuldkommen bevandret i Tonekunstens theoretiske Egne, det ældste Tonesystems, Grækernes diatoniske, som chromatiske ikke at forglemme, hvis Farve saa Mange af disse bære, men som var gjennemtrængt af disses som Digtenes Aand, og havde ingenium som Smag nok til at behandle disse Oldtoner paa den rette Maade, hverken for stedmoderligt eller for rigt; en Mand, som med en udstrakt Theorie formaaede paa det inderligste at optage og begribe Folkesangenes dybe Betydning — der kun i den Forstand kan kaldes saa, naar Folket, som Marx rigtig bemærker, ligesom har slynget sin Sjæl ind i dem, levet i dem, saa de ere blevne dets Eiendom, dets Stemme, hvori det, maaskee sig selv ubevidst, har aabenbaret sin Tilværelses og Følelsers Gaade —, for at kunne fastsætte saavel en bestemt, som den rigtige Modus, der svarede til Sangenes Indhold og Charakteer, ret orientere sig over sammes Modulation i de væsentlige Punkter, som over Ledsagelsen til samme, for, hvor det gjordes fornødent, at spare enhver overflødig, ikke nødvendig

August F. Windings Forerindring ... 1842. Understregninger og tilskrifter af A. P. Berggreen. Originalens bredde 160 mm, papirbredde 200 mm.

fremtrædende Tone, som at lade disse, hvor det behovedes, træde frem i større og rigere Fylde, Melodiernes Simplicitet og Cantabilitet udestaaret. Og denne Mand have en stor Deel af disse vore gamle Kæmpeviisemelodier, hvoraf flere ikke have deres Lige, fundet i vor geniale Tonekunstner, Hr. Professor Weyse, der, som bekjendt, allerede har harmoniist udsat for Pianofortet 50 af disse, og nu til stor Glæde for Kjendere og Dilettanter atter et ligesaa stort Antal af disse vore nationale Skatte, der herved træde frem for Lyset, som en Fortsættelse af det først udgivne Hefte. Med Hensyn til Melodierne i den første Samling, da fortjente visinok de Fleste at behandles harmoniist af en saadan Mesterhaand. Jeg vil blot anføre Nogle, som have tiltalt mig især: Nr. 1 (een af de skjønneste i sit Slags, som skal søge sin Lige, og lyder fortræffelig fürstemmig), 16 (har vundet Publicitet og almindelig Paaskjønnen ved Elverhøi), 17 (med samme Text, men af den modsatte Charakteer, idet den udtrykker en inderlig Længsel og Smerte), 22 (vi finde samme veemodige Udtryk i Psalmemelodien: „Jeg veed et evigt Hiemmerig"), 27 (ganske fortræffelig, Charakteren høist tragisk, ogsaa skjendt af de gamle Folketoner i vor Elverhøi, som vi ikke kunne blive trætte af at høre), 33 (Melodien en inderlig og rørende Klage; det fortjener at bemærkes ihensende til Harmonien, at den lille Septime i Basen i 5te Takt, der viser hen til en ældre Tonart, den æolske, giør en frappant Virkning til Modulationen i vores A Mol), og den uforlignelige Nr. 50 (igjennem hvis Melodie aander en om Veemod, en stille Længsel og Sjæls Suk, der toner dybt ind i samme, og bliver ved at tone deri, længe efterat vi have sjunget den) s. f. Flere Melodier have det tilfælleds med andre Nationers Oldsange, at den ene Deel er Mol og den anden Dur, som Nr. 4, 23, 30, 49 o. a. En Særegenhed har Nr. 3 iblandt andet, at der moduleres over i Underdominanten f med den lille Terz as. I Nr. 6 overraskes den pludselige Overgang i Durtonen B. Til de nydeligste af dem, som udtrykke blide Følelser, høre Nr. 7, 9, 13, 16 og 49. Cfr. D. L. 1815.

Angaaende denne anden harmoniserede Samling af Kæmpeviisemelodier, da har jeg at gjøre Rede for sammes Udgivelse, der ikke flydes min Omhu, men Kunstnernes som Videnskabernes høie Mæcenas, Hans Majestæt Kongen, der, da han havde hørt tale om, at jeg havde samlet endeel af vore gamle Folkemelodier, allernaadigst paalagde mig at besørge dem udgivne, som et Corrolarium til den omtalte første Samling. Efterat jeg paa ny havde opskrevet og ordnet dem, henvendte jeg mig til Hr. Professor Weyse med Anmodning om at udsætte dem som det første Hefte for Piano, hvilket han og strax var villig til. Fremdeles maa jeg bemærke, at jeg kun har samlet de første 36 Nr. (der, saavidt mig er bekjendt, ikke findes trykte uden paa 3 nær Nr. 2, 10 og 12 blandt Melodierne til Udvalg af danske Viser fra 1550—1750) deels paa Landet i Jylland i Aaret 1815 ved at høre dem sjunge af en Bondepige, der havde en særdeles klar, reen og sonor Stemme, som af min Søster, der havde en ikke mindre reen og behagelig Stemme, deels i Hovedstaden i Vinterens Løb mellem 1817—18 efter Forskrift Poul Johansens Sang, som flydes de fleste og visinok ældste Melodier i denne Samling, som

9. linie fra oven.
(No 1) det har den tilfælles med saa mange gl. Folkes.

13. l. f. o.
NB. i en forvansket Form.

14. l. f. o.
endskjøndt den altfor frie Behandling og Efterspil, der ere endnu mere upassende end mange af Weyses.

22. l. f. o.
NB. hvilket ellers er skeet paa en Maade, som W. ikke selv var fornøiet med.

22. l. f. o.
paa en meget ubehagelig Maade – Qvinter og Octaver etc.

Hr. Professoren af eget Hu har completteret med de øvrige fra Nr. 37 til 50, der findes trykt i sidst omtalte Udvalg paa de fire sidste nær i 5te Tome af udvalgte Viser fra Middelalderen.

Hvad nu dennes indre Værd anbelanger, da vil man ikke finde her en mindre Rigdom af skjønne, kraftfulde, alvorlige, muntre, sovialske, som elegiske Melodier fra en sunden Old, ihvorvel flere unægteligen forraade en yngre Tidsalder. Kun Enkelte have ringere, indre Gehalt, men som dog alligevel ikke burde udelades, og fortjene vor Opmærksomhed for deres eiendommelige Behandlings Skyld, den harmoniske Construction vedgaaende. Til de Yppigste regner jeg Nr. 1, 2 (cfr. 22 i første Samling), 3 (ganske fortrinlig, ogsaa bekjendt af det Værk, vi kunne være stolte af baade i Henseende til Poesien som Compositionen, af Elverhøi, til hvis Componist jeg overleverede denne, som Nr. 1, der af ham er bleven fortræffelig varieret for Piano med Flöte-Accompagnement til), 4, 3, 9, 13 (cfr. til denne Nr. 29, 30 og 31 i f. S.), 15, 32 og 33, der alle røbe en senere Tidsalder end den, man regner til den egentlige oldnordiske, men yndige, livlige, indsmigrende, let i Øret faldende Melodier. Blandt de fortrinligste ældste, der familigen ere sjungne af omtalte Førser, men og tungere at lære, som af en dybere, alvorligere, mandigere Charakteer, anseer jeg Nr. 5, 7, 11, 14 (denne sidste meget tungmodig, men een af de herligste, vi have at opvise, som synger sig selv saa forunderligen ind i vort Indre, og mangengang uforemfaldt vender tilbage med sin dybe Længsel i en stille Time; til at vedligeholde dette Indtryk bidrager ogsaa overordentlig meget den af Harmonisten til sammes rigtige Udtryk og Foredrag valgte Taktart $^{6}/_{8}$, istedetfor $^{3}/_{4}$ i mit Manuskript, Tempo, Rhytmisering, som Efterspillet, der er et længe tonende Echo af den hele skjønne Sang. Det erindres iøvrigt, at Visen selv ikke findes i den nyeste Udgave, men i den gamle af Peder Syv, ligesom Texterne til Nr. 3, 4, 6, 8, 9 og 15 ere mig mundtligen foredragne), 19, 21, 24, 26, 31 (den gamle Melodie til Sigurs Qvad, der og er bleven udsat for Klaveret med Harmonie til af P. Grønland 1822, og findes i Bogen: „Færøiske Qvader af H. C. Lyngbye), og 35.

At de øvrige 14 Melodier ere skjønsomt valgte blandt det Forraad, vi endnu have tilbage af de trykte, torde man vente sig af en Weyse. Jeg for min Deel maa yde ham min skjønsomme Tak iblandt flere for Nr. 41 med sin fulde, flydende, førstemnige Harmonie, hvilken Sang jeg hørte vidseligen mindre end harmonisk ledsaget og udført af en Flok unge Karle, som i Mai d. A. reed Sommer i By her i Sognet; for Nr. 47, den skjønneste og fuldkomneste Melodie i den doriske Modus, vi have, men da ikkerbelsheden for Melodierne til Nr. 44 og 48, ved hvis genialle harmonisk Ledsagelse den Lune og Jovialitet, som Viserne sprudle af er traadt saa meget stærkere, som ret charakteristisk frem, hvorved vi og komme til den Erkjendelse, at de Gamles Mol ikke altid var sørgmodig, ligesaalidet, som deres Dur altid er munter.

For iøvrigt tilvorligen at erkjende, hvor meget en fortrinlig Harmonie kan afhielpe paa en i sig selv eensformig Melodie, saa at dens Monotonie ikke træter i Længden, som kan forskjønne, og forstærke en kraftfuld og charakteristisk, behøver jeg kun i første Tilfælde at henvise til Nr. 6, og i sidste, som en Parallel mellem vende store Theoretikers Behandlingsmaade af

27. *l. f. o.*
langtfra.

30. *l. f. o.*
eller maaskee snarere: den mest trevne, kjedsommelige Mel., vi have. Er Mel. ogsaa paa en vis Maade dorisk (hvad den maaskee er bleven ved et daarligt Foredrag, saa at den er mere *daarsk* end *dorisk*), da er sandelig Harmonieseringen ikke mere dorisk, end Weyse selv.

19. *l. f. o.*
men dersom Poul Johansens Sang var at stole paa, og Windings Optegnelse rigtig, da var det meget urigtigt af W. at forandre Taktarten.

20. *l. f. o.*
den Lykke har vist mange havt.

30. *l. f. o.*
Det vilde være beklageligt, om andre Beviser for W.s Genialitet ikke vare stærkere, end disse.

1. *l. f. n.*
kjedelig *uden* – kjedelig *med* Harmonien.

een og samme Melodie, til Nr. 31. Afdøde Justitsraad Grønland kan Ingen nægte var en dygtig Theoretiker, og, skjønd en indsvøbt Tydsker, havde megen Sands, Takt og Varme for vore gamle Folkemelodier, hvoraf jeg har adskillige blandt disse, som af ham ere grundigen behandlede, foruden de trykte svenske, skjønne Folkemelodier, ligesom han og var ret hjemme i de ældste Tonesystemer, for hvilke han havde en udelukkende Forkjærlighed; men hvor alt for tarveligt har han dog ikke harmoniseret en stor Deel af disse og navnlig denne sidste fortræffelige Tonevigtning, kun med faar sammentrængte Harmonier, størstedeels paa Tonika og Dominanten; derimod hvilken Fylde af Harmonier finde vi ikke her; uden i mindste Henseende at trøde Melodiens Sangbarhed for nær, og hvor flydende bevæge sig ikke her, som i alle andre Melodier, der vare modtagelige for saadan en Polyharmonie, Mellemstemmerne mellem Cantus firmus og Grundstemmen, der er ligesaa naturlig flydende; hvor vel klanderet er ikke Declamationen ved Punkteringen i de tre første og den næstsidste Takt, som ikke findes nuanceret i hiin, og hvor saare overensstemmende med Sangens hele Udtryk og Characteerregning Taktiden sat i 3/2 istedet for den tungere og afmaalatere Mensur 4/4! Og endelig det udtryksfulde, saa betegnende, skjønne Efterspil, hvormed saa mange af disse uforglemmelige gamle Melodier slutter, hvilken forunderlig Virkning hvilket dybt Indtryk, saa sea og simple de og maa være, efterlade de ikke i Sjælen af den hele i Sangen dominerende Tonestemning, den være glad eller sørgmodig, eller begge Dele, som der, hvor Endesalget skeer paa Hovedtonens Dominant, lig Kirkeklokkens, eller plagalt paa Underdominanten foran Tonika! — At gaae nøiere ind paa det Enkelte, efterhvad det fortjente og havde været ønskeligt, tillader ligesaalidet Stedet, som min Evne.

Vi flyde saaledes Hr. Professor Weyse vor varmeste Erkjendtlighed ogsaa for denne af ham harmoniserede Samling af vore nationale Kostbarheder, ligesom vi haabe, at disse gamle, kjære Melodier, gjengivne deres gamle, eenfoldige, simple Skikkelse og straalende tilbage af det harmoniske Klædebons uforgjængelige Glands, som tilhyllet omgav dem, ville finde mange Velyndere i større og mindre Kredse i det Land, hvori de i saa mange hensvundne Aarhundreder ere gangne fra Øre til Øre, og sjungne til ligesaa gamle herlige Digte af de Ypperste som Ringeste blandt Folket, i hvis Bryst de i Sorgens som i Glædens Dage, længst og tidligst have tonet, og fra hvilket de og ere givne tilbage til os, forend de deri havde udaandet deres sidste hendøende Suk. Lad dem saa og, efterat man har nydt dem ilfulde i længere Tid, og glædet sig ved deres Pyade, lægges tilside, som saa meget Andet, der er bleven Gammelt, de ville dog, efterat de nu engang ere reddede fra Forglemmelse og opstandne ligesom af deres Grave til nyt, forherliget Liv, atter vende tilbage for atter at virke efter den dem iboende Kraft paa det stille, huuslige Sind, om ikke paa noget andet — thi forgjæves trues det Uforgjængelige i dem, som i alt det Gode, med Undergang.

Himmelev Præstegaard, August 1842.

A. F. Winding.

Trykt hos Louis Klein. Eier af det Seidelinske Officin.

6. l. f. o.
men Herregud! vidste man det ikke bedre, skulde man troe, at den Roes, Pastor Winding tildeler de gamle Melodier, var Ironie, siden han kalder en Mel. uden al Sammenhæng, som denne, *fortræffelig!*

14.–17. l. f. o.
NB. Det er dog altfor galt!

Nei Nei! Weyses Herlighed straaler os imøde fra andre Værker! ikke fra dette og ikke fra hans Choralbog! Disse Arbeider, jeg har Grund til at troe det, affærdigede han ogsaa ligesom i en Hvile, og hvad Folkemelodierne angaar, da veed jeg ikke, om det ikke havde været ønskeligere for Weyse, om de aldrig vare komne for Lyset.

På et desværre meget væsentligt punkt har Windings genopdukkede Forerindring, som det vil ses, ikke kunnet bringe den klarhed, man havde håbet. Man vil se, at han af melodierne både i hefte I og II kun fremdrager et udvalg, som han udelukkende fremhæver for dets kvaliteter uden at gøre rede for den enkelte melodis herkomst. Dette er særlig beklageligt for de mange færøske melodiers vedkommende, som vi efter H. Grüner Nielsens undersøgelser må antage for en hovedbestanddel af Weyses hefte II (Færøske Melodier til danske Kæmpeviser (1923, sammen med Hjalmar Thuren), side X ff.). Af disse nævner Winding som færøske kun numrene 5 - 7 (Herr Truels' Døttre, som Gr. N. *ikke* antog for færøsk) - 11 - 14 - 19 - 21 - 24 - 26 - 31 og 35. Grüner Nielsens liste har således kun fået en delvis bekræftelse; på den anden side er den så sikkert underbygget, at dens oplysninger fremdeles kan stå til troende, mens pastor Winding i al sin begejstring nu og da forvilder sig ud i unøjagtigheder.

Det er en kendt sag, at Berggreen nærede den største beundring og ærbødighed for Weyse, hvem han i hvert fald i de unge år som komponist sætter »næst Mozart« eller endog »ved siden af Mozart«. Ligeledes er det kendt, hvorledes han med den største ulyst på et senere tidspunkt i striden med Rung nødes til at fremhæve Zincks koralbog på Weyses bekostning. På denne baggrund må hans (private) bemærkninger her forekomme overraskende bidske, til tider endda smålige og syrlige, omend de værste spydigheder synes at gælde pastor Winding. Man tør måske gætte på, at Weyses noget pludselige optræden som folkevisebearbejder har irriteret den noget tungere Berggreen, som just på samme tid forberedte sig til sit hovedværk Folke-Sange og Melodier.

Hovedsagen er imidlertid, at Windings Forerindring nu er kommet frem. At det netop skulle vise sig at være Berggreens eksemplar, og at vi har haft lejlighed til at kigge ham over skulderen, forandrer ikke den kendsgerning, at Berggreen så sent som 1876 afsluttede sin Weysebiografi med et citat af Peter Grønland, hvis ord om Weyse (i anl. af reformationskantaten) han gør til sine:

»Wenn am jüngsten Tage der protocollirende Engel dem Weltrichter Ihr Sündenregister vorliest, so können Sie kühnlich sprechen: Herr, ich habe diesen Chor componirt – und der Weltrichter wird Ihnen alle Ihre Sünden vergeben!

– Jeg deler dette Haab for min kjære Lærer, min uforglemmelige Weyse!«